

صفحات ۹۲-۷۹

نقش اوقات فراغت ورزشی در پیش‌بینی رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان با رویکرد مدل‌سازی ساختاری

جواد پذیرش^{۱*}، فاطمه نادریان^۲، فرشید کرمی^۳

۱. مدرس گروه علوم ورزشی دانشگاه علمی کاربردی استان لرستان، لرستان، ایران

۲. مدرس گروه علوم ورزشی، دانشگاه آزاد واحد شهرضا، شهرضا، ایران

۳. دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد واحد یاسوج، یاسوج، ایران

چکیده:

بزهکاری دانش‌آموزان به عنوان یک آسیب اجتماعی، همواره نگرانی جدی برای نظام آموزشی و خانواده‌ها بوده‌است. هدف این پژوهش، بررسی نقش و تأثیر کارکردهای اوقات فراغت ورزشی بر پیش‌بینی رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم استان لرستان بود. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمام دانش‌آموزان متوسطه دوم استان لرستان (حدود ۷۰ هزار نفر) بود که از میان آن‌ها، ۴۳۱ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از دو پرسشنامه استاندارد «کارکردهای اوقات فراغت ورزشی» و «رفتارهای بزهکارانه» استفاده شد که با شاخص‌های آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و روایی افتراقی روایی و پایایی آن‌ها تأیید گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزارهای SPSS و SmartPLS انجام شد. نتایج نشان داد کارکردهای اوقات فراغت ورزشی تأثیر معنادار و قوی بر رفتارهای بزهکارانه دارند (ضریب مسیر = ۰/۶۳۴، مقدار $t = ۱۴/۴۹۰$ و ضریب تبیین (۰/۴۰۲) حدود ۴۰ درصد از تغییرات رفتارهای بزهکارانه توسط متغیر اوقات فراغت ورزشی تبیین می‌شود. همچنین شاخص اندازه اثر (۰/۶۷۲) شدت تأثیرگذاری بالا و شاخص SRMR برابر با ۰/۰۷۴ نشان‌دهنده برازش مطلوب مدل پژوهش است. نتایج نشان می‌دهد که فعالیت‌های ورزشی و کارکردهای آن (نظیر خودآگاهی و روابط اجتماعی) یک سرگرمی نیستند، بلکه عاملی تعیین‌کننده در کاهش گرایش به ناهنجاری‌ها محسوب می‌شوند. بنابراین، توجه به غنی‌سازی اوقات فراغت ورزشی می‌تواند به عنوان یک راهبرد پیشگیرانه مؤثر در مدارس مورد استفاده قرار گیرد. **واژگان کلیدی:** کارکردهای اوقات فراغت ورزشی، رفتارهای بزهکارانه، دانش‌آموزان، مدل‌سازی معادلات ساختاری.

* ایمیل نویسنده مسئول: j.pazires@ gmail.com

مقدمه:

در دنیای امروز، یکی از مهم ترین مسائلی که باید به آن توجه نمود، شادابی و نشاط افراد جامعه به ویژه دانش آموزان است (پریچهر تروجنی و همکاران، ۲۰۲۴). بهره‌مندی از اوقات فراغت پر نشاط و فعال علاوه بر آن که سبب سلامت جسمانی و روانی آنان می‌شود، بلکه در سلامت اجتماعی نسل‌های آینده نیز موثر خواهد بود (کم و همکاران، ۱۳۹۴). مسأله اوقات فراغت دانش‌آموزان آن چنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که بسیاری از کشورهای اروپایی آن را در رده اولویت‌های اولیه مدیریت شهری خود قرار داده‌اند (نیکلایک^۱، ۲۰۲۰). همچنین نقش ورزش و اوقات فراغت ورزشی برای دانش‌آموزان که یکی از گروه‌های مهم در تمام جوامع هستند، بر هیچ یک از اقشار جامعه پوشیده نیست و انجام این فعالیت‌ها توسط دانش‌آموزان، موجب مشارکت بیشتر آنان در سنین جوانی و بزرگسالی می‌شود. با این حال معضل پیچیده‌ای که در اغلب کشورها و جوامع جهان رخ داده، بزهکاری است. بزهکاری به‌عنوان یکی از این معضلات، پدیده‌ی اجتماعی جهانی است که معمولاً برای جرائم نوجوانان زیر ۱۸ سال به‌کاربرده می‌شود. جوامع گوناگون برحسب وضعیت اقتصادی و اجتماعی خود با انواع متفاوتی از آن روبرو هستند. در همه جوامع انسانی اصطلاح بزهکار در مورد افرادی به‌کاربرده می‌شود که اعمال خلاف قانون یا موازین مذهبی آن جامعه را انجام می‌دهند (سلطانی و مهران فر، ۱۳۹۴). آمارهای موجود در ایران رشد فزاینده بزهکاری را در سال‌های اخیر نشان می‌دهد (لطفی، ۱۴۰۰). انحراف اجتماعی و بزهکاری در بین دانش‌آموزان به‌عنوان مشکلی اجتماعی، می‌تواند موجب ناامنی و بی‌نظمی گردد (محمدی و دیمه کار حقیقی، ۱۴۰۳). رابطه بین متغیرهایی همچون وضعیت اجتماعی- اقتصادی والدین، پیوندهای اجتماعی، پیشرفت تحصیلی و نهایتاً طبقه اجتماعی با بزهکاری مورد مطالعه قرار گرفته است. اما مطالعات جامعه‌شناسان نشان می‌دهد که دوره جوانی مرحله‌ی انتقال تدریجی از وابستگی دوران کودکی به وضعیت استقلال دوران بزرگسالی است (یکتاپرست و همکاران، ۱۴۰۲). از آنجا که افزایش طول تحصیلات، تأخیر در اشتغال و همچنین مشکلات مسکن و مانند آن موجب شده است تا جوانان دیرتر ازدواج کرده و همچنان در خانه پدری بسر برند، این دوره انتقالی با پیچیدگی‌هایی روبرو شده است. بدین جهت است که برخی بر این باورند که سبک زندگی، شاخصه اجتماعی مناسب‌تری برای مفهوم بلوغ و طرح مسائل جوانان نسبت به زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی است. از این رو تغییر در سبک زندگی خصوصاً به شیوه فعال می‌تواند بر رفتارهای ضد اجتماعی موثر واقع شود (واندرسلایس^۲ و همکاران، ۲۰۲۴) که یکی از این رویکردها توجه به اوقات فراغت است.

اوقات فراغت یکی از مولفه‌های سبک زندگی است. فعالیت‌های اوقات فراغت در دوران نوجوانی عموماً برای رفتارهای اوقات فراغت در دوران بزرگسالی بسیار مهم تلقی گردیده است (هامبرت^۳ و همکاران، ۲۰۰۶). اوقات فراغت یکی از نهادهای بسیار

1. Nyklíček
2. Van der Sluys
3. Humbert

مهمی است که بدون شک تأثیر بسزایی بر رشد اجتماعی و روانی نوجوانان دارد (تامپسون^۱ و همکاران، ۲۰۰۳). یکی از عواملی که توسط محققان به عنوان یک عامل تأثیرگذار در بزهکاری نوجوانان بیان شده است، نحوه گذران اوقات فراغت است. از مشخصه‌های مهم اوقات فراغت، فراهم آوردن امکان دستیابی به استقلال و همانند کردن رفتار در مقایسه با افراد بزرگ‌تر است و نداشتن برنامه‌ها در طول اوقات فراغت به سرگردانی جوان و نوجوان دامن می‌زند و احساس پوچی و بیگانگی را در وی تقویت می‌کند چنین احساسی در نهایت منجر به بروز انحراف‌ها و ناسازگاری‌ها می‌شود. گرایش به رفتارهای نابهنجار از مسائلی است که توسعه اجتماعی و اقتصادی و شکل‌گیری جامعه باثبات و دور از تنش و انحرافات را غیر ممکن می‌سازد و هرگونه برنامه‌ریزی و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی را با خطر مواجه می‌سازد (رستمی و راد، ۱۳۹۲).

از این رو توجه جرم‌شناسان و سیاستگذاران جوامع متمدنی، به موضوع بزهکاری نوجوانان باعث شده تا مطالعات مختلفی در این خصوص انجام شود. در نتیجه تحقیقات انجام شده نشان داده تمایل به ارتکاب جرم در بیشتر مجرمان بزرگ سال در دوران کودکی به وجود آمده، دورانی که خصوصیات اخلاقی و رفتاری انسان‌ها در آن شکل می‌گیرد (هاسمن و ارون^۲، ۲۰۱۷). پیامدهای سوء جرم نوجوانان نه تنها بر پیکر جامعه بلکه بر خانواده و تمام کسانی که به نوعی با خانواده در ارتباط می‌باشند، اثر منفی می‌گذارد (نيسار^۳ و همکاران، ۲۰۱۵). بزهکاری به عنوان یکی از چالش‌های اساسی حکومت‌ها برای ایجاد و استقرار امنیت محسوب می‌شود امنیتی که بشر از دیر باز برای حفظ حیات و ادامه زندگی به دنبال آن بوده و برای رسیدن به آن به طریق گوناگونی متوسل شده و سعی در شناخت پدیده‌های تأثیر گزار بر آن کرده است (برنینگ^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). پدیده بزهکاری جوانان باعث تباهی بسیاری از فرزندان و آینده‌سازان جامعه می‌شود؛ هزینه‌های کلان و گزافی را بر جامعه تحمیل می‌کند؛ جامعه را از داشتن نیروی انسانی کارآمد، متخصص و متعهد محروم می‌سازد؛ امنیت جامعه را به مخاطره می‌اندازد و بالاخره مشروعیت نظام سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور را زیر سؤال می‌برد. در صورتی که نوجوانان نتوانند اوقات فراغت خود را با کارهای مفید و مناسب پرکنند، احتمال دارد به کارهای جایگزین و در برخی موارد بزهکاری و رفتارهای غیر قانونی دست بزنند. بهبود شیوه گذران اوقات فراغت و سوق دادن دانش‌آموزان به فعالیت‌های فراغتی سازمان‌یافته و توجه مسئولان به ایجاد امکانات تفریحی سالم و خانوادگی، نقش مهمی در کاهش بزهکاری آنان دارد (اوزگن و بالسی^۵، ۲۰۱۵). بسیاری از تبه‌کاری‌ها، ستیزه‌جویی‌ها و انجام کارهای خلاف در ایام فراغت کسانی روی می‌دهد که نمی‌دانند چگونه با انتخاب سرگرمی‌ها و تفریحات سالم، اوقات فراغت خود را به نیکی سپری کنند. در فصل تابستان که اوقات فراغت دانش‌آموزان افزایش می‌یابد، زمینه برای بزهکاری در میان برخی از آنها فراهم می‌شود. بدین منظور، شناخت عوامل موثر بر تقویت کارکردهای اوقات فراغتی ورزشی در دانش‌آموزان می‌تواند مانع از وقوع بزهکاری در آنان شود. در این تحقیق کارکردهای اوقات فراغت شامل

1. Thompson
2. Huesmann & Eron
3. Nisar
4. Breining
5. Özgen & Balci

مولفه‌هایی از قبیل کارکرد تصمیم‌گیری، کارکرد آگاهی فراغت، کارکرد روابط اجتماعی و کارکرد خودآگاهی می‌باشد که با شناسایی توانمندی‌های یک فرد در زمان گذران اوقات فراغت و در اثرگذران مطلوب بر آن می‌تواند موثر باشد. به طور کلی دوستان ناباب، پیوند عاطفی میان والدین، شرایط اقتصادی-اجتماعی-فرهنگی، عدم پایبندی مذهبی، سختگیری بیش از حد والدین و ناکامی عواملی هستند که سبب بروز بزهکاری در نوجوانان می‌شود. حال با توجه به عوامل فوق می‌توان مهمترین نقشی را که ورزش و فعالیت‌های فراغتی ورزشی به عنوان وظایف خود انجام می‌دهند، تأثیر قابل توجه آن در شکل‌گیری شخصیت، و خودشکوفایی افراد در جهت بروز استعدادهای نهفته و رشد عقلی، روحی، اجتماعی و بدنی دانست، که موجب پرورش افرادی مفید و خدمتگذار برای جامعه می‌شود (جلالی فراهانی، ۱۳۹۳). پس کوشش برای پیشگیری از بزهکاری در دانش‌آموزان در چشم‌اندازی بلندمدت دستاوردهایی بزرگ به ارمغان خواهد آورد. اهمیت این مطالعه در آن جا است که اگر رابطه بین اوقات فراغت و ابعاد آن را با بزهکاری دانش‌آموزان بررسی شود، می‌تواند در تغییر رفتارهای فراغتی و کاهش بزهکاری در میان آنها اقدامات لازم را به عمل آورد. در این راستا بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق بدین صورت است که در ادامه بر اساس روابط آماری حاصل از داده‌های تحقیق مورد تبیین قرار می‌گیرد.

روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر مدل‌سازی معادلات ساختاری است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم در استان لرستان بود که تعداد آن‌ها طبق استعلام از اداره کل آموزش و پرورش این استان، حدود ۷۰/۰۰۰ نفر برآورد شد. برای تعیین حجم نمونه، از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد که بر اساس آن، تعداد ۳۷۵ نفر به عنوان نمونه مبنا انتخاب گردیدند. با این حال، به منظور اطمینان از کفایت داده‌ها و پیشگیری از ریزش احتمالی (پرسشنامه‌های ناقص یا مخدوش)، تعداد ۵۰۰ پرسشنامه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای در بین دانش‌آموزان توزیع شد. در نهایت، پس از بررسی پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده، تعداد ۴۳۱ پرسشنامه کامل و قابل قبول وارد مرحله تجزیه و تحلیل آماری گردید. در این پژوهش از دو پرسشنامه استاندارد که روایی و پایایی آن‌ها در مطالعات پیشین تأیید شده بود، استفاده شد:

۱. پرسشنامه کارکردهای اوقات فراغت ورزشی: این ابزار با الگو برداری از پژوهش ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۴) تدوین شده و شامل مؤلفه‌های «تصمیم‌گیری»، «آگاهی از فراغت»، «روابط اجتماعی» و «خودآگاهی» است.
۲. پرسشنامه رفتارهای بزهکارانه: این ابزار با اقتباس از مطالعات آیتی (۱۳۹۳) تنظیم شده و عوامل مؤثر بر بزهکاری را در ابعاد «شرایط اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی»، «دوستان ناباب»، «عدم پایبندی مذهبی»، «عدم پیوند عاطفی میان والدین و فرزندان»، «سخت‌گیری بیش از حد والدین» و «ناکامی» می‌سنجد.

روایی محتوایی ابزارها توسط جمعی از اساتید و کارشناسان خبره مورد تأیید قرار گرفت. همچنین جهت بررسی پایایی، یک مطالعه مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از جامعه آماری انجام شد که ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه اوقات فراغت ورزشی برابر با ۰/۸۴ و برای پرسشنامه بزهکاری برابر با ۰/۷۷ محاسبه گردید که نشان دهنده پایایی مطلوب ابزارها است. محقق پس از اخذ مجوزهای لازم و هماهنگی با مدارس منتخب در استان لرستان، با مراجعه حضوری اقدام به توزیع و جمع آوری پرسشنامه‌ها نمود. داده‌های به دست آمده در دو سطح توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۲ و SmartPLS نسخه ۳ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون‌های کلموگروف-اسمیرنوف و برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون تی تک‌نمونه‌ای، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد. همچنین به منظور بررسی برازش کلی مدل و آزمون روابط علی بین متغیرها، از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری در دو حالت تخمین ضرایب استاندارد و ضرایب معناداری بهره گرفته شد.

یافته‌های پژوهش:

ارزیابی شاخص‌های کیفیت و برازش مدل

ضریب تبیین ۰/۴۰۲ نشان می‌دهد که حدود ۴۰ درصد نوسانات رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان با متغیر اوقات فراغت ورزشی قابل پیش‌بینی است. همچنین، ضریب تبیین اصلاح‌شده نزدیک به ۰/۳۹۹، به مناسبت برازش مدل و اعتبار بالای یافته‌های پژوهش دلالت دارد.

جدول ۱. نتایج ارزیابی برازش مدل

متغیر وابسته	ضریب تبیین	ضریب تبیین اصلاح‌شده
رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان	۰/۴۰۲	۰/۳۹۹

مقدار اندازه اثر برابر با ۰/۶۷۲ است که طبق معیار کوهن (بزرگ‌تر از ۰/۳۵) نشان دهنده شدت «بسیار قوی» تأثیر کارکردهای اوقات فراغت ورزشی بر کاهش یا تغییر رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان می‌باشد.

جدول ۲. نتایج بررسی اندازه اثر

شدت اثر	مقدار اندازه اثر	مسیر تاثیر (متغیر مستقل بر وابسته)
قوی (بزرگ)	۰/۶۷۲	کارکردهای اوقات فراغت ورزشی ← رفتارهای بزهکارانه

به منظور بررسی برازش مدل اندازه‌گیری، از شاخص‌های آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده استفاده شد. همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود، مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای تمامی متغیرها بالاتر از ۰/۷ گزارش شده است که نشان‌دهنده پایایی مطلوب ابزار پژوهش می‌باشد. همچنین این مقدار برای هر دو متغیر بالاتر از ۰/۵ است که روایی همگرای سازه‌ها را تأیید می‌کند.

جدول ۳. شاخص‌های پایایی و روایی مدل اندازه‌گیری

متغیرها	آلفای کرونباخ	rho_A	پایایی مرکب	میانگین واریانس استخراج شده
رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان	۰/۸۵۷	۰/۸۶۴	۰/۸۹۲	۰/۵۸۰
کارکردهای اوقات فراغت ورزشی	۰/۸۱۰	۰/۸۱۴	۰/۸۷۶	۰/۶۳۹

به منظور بررسی دقیق‌تر روایی افتراقی، از شاخص HTMT استفاده شد. مقدار به‌دست‌آمده بین دو سازه برابر با ۷۳۹/۰ است. از آنجا که این مقدار کمتر از حد آستانه مجاز (۰/۸۵ - ۰/۹۰) می‌باشد، روایی افتراقی مدل با قاطعیت تأیید می‌شود و نشان‌دهنده تمایز کامل مفهوم رفتارهای بزهکارانه از کارکردهای اوقات فراغت ورزشی است.

جدول ۴. نتایج بررسی روایی افتراقی با معیار HTMT

سازه	رفتارهای بزهکارانه	کارکردهای اوقات فراغت
رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان		
کارکردهای اوقات فراغت ورزشی	۰/۷۳۹	

به منظور اطمینان از عدم وجود هم‌خطی بین متغیرهای پیش‌بین، شاخص تورش واریانس محاسبه شد. بر اساس منابع علمی، مقادیر کمتر از ۵ (و در استانداردهای سخت‌گیرانه کمتر از ۳) نشان‌دهنده نبود هم‌خطی مشکل‌ساز است. همان‌طور که در جدول زیر مشاهده می‌شود، تمامی مقادیر به دست آمده کمتر از ۳ هستند. بنابراین، هم‌خطی بین سازه‌های پژوهش وجود ندارد و مدل ساختاری از اعتبار لازم برخوردار است.

جدول ۵. نتایج بررسی هم‌خطی شاخص‌ها

متغیر / مولفه	شاخص تورش واریانس
دوستان ناباب	۲/۵۵۸

سختگیری بیش از حد	۱/۹۵۱
شرایط اقتصادی-اجتماعی	۲/۴۹۰
ناکامی	۲/۲۰۲
عدم پایبندی مذهبی	۱/۹۵۸
پیوند عاطفی	۲/۵۲۱
کارکرد آگاهی فراغت	۱/۹۱۳
کارکرد تصمیم‌گیری	۱/۷۴۶
کارکرد خودآگاهی	۱/۹۴۱
کارکرد روابط اجتماعی	۱/۳۸۰

برای بررسی برازش کلی مدل، از شاخص SRMR استفاده شد. مقدار به دست آمده برای این شاخص برابر با ۰/۰۷۶ است که با توجه به کمتر بودن از حد آستانه (۰/۰۹)، نشان‌دهنده برازش مناسب مدل پژوهش می‌باشد. همچنین مقدار شاخص NFI برابر با ۰/۷۵۲ محاسبه شده است که کفایت نسبی مدل را تأیید می‌کند.

جدول ۶. خلاصه شاخص‌های برازش مدل (اصلاح شده)

شاخص‌های برازش	مدل اشباع	مدل برآورد شده
شاخص SRMR	۰/۰۷۴	۰/۰۷۴
فاصله اقلیدسی (d_uls)	۰/۵۴۳	۰/۵۴۳
فاصله ژئودزیک (d_g)	۰/۲۱۰	۰/۲۱۰
مجذور کای (Chi-Square)	۲۹۳/۸۰۵	۲۹۳/۸۰۵
شاخص برازش نرم‌شده (NFI)	۰/۷۵۲	۰/۷۵۲

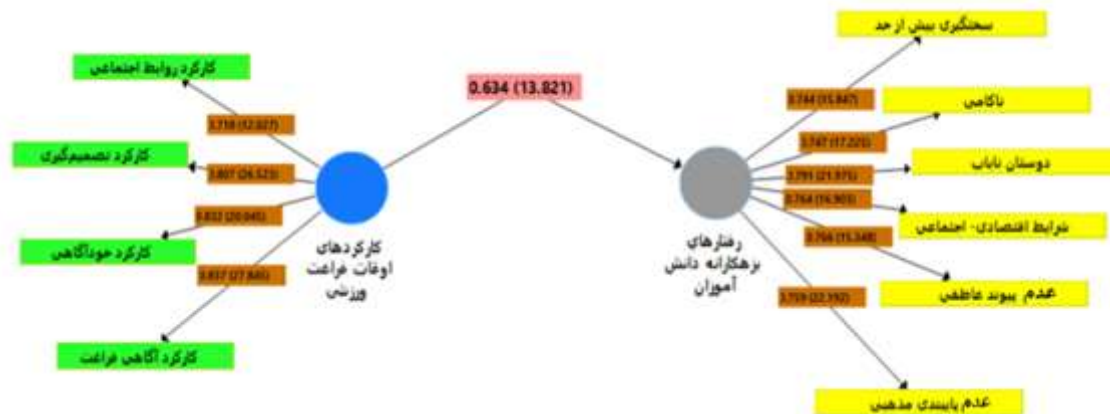
بررسی فرضیات مدل ساختاری پژوهش

نتایج آزمون فرضیه نشان می‌دهد که ضریب مسیر برابر با ۰/۶۳۴ است که بیانگر شدت تأثیرگذاری بالای متغیر مستقل بر وابسته می‌باشد. همچنین، مقدار آماره تی (۱۴/۴۹۰) که بسیار بزرگتر از ۱/۹۶ است و مقدار سطح معناداری (۰/۰۰۰) نشان می‌دهند که تأثیر کارکردهای اوقات فراغت ورزشی بر رفتارهای بزهکارانه در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار بوده و فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه پژوهش

نتیجه آزمون	سطح معناداری (P)	آماره تی (t)	ضریب مسیر (β)	مسیر رابطه (فرضیه)
تأیید فرضیه	۰/۰۰۰	۱۴/۴۹۰	۰/۶۳۴	کارکردهای اوقات فراغت ← رفتارهای بزهکارانه

در شکل ۱، مدل آزمون فرضیه و ضرایب مسیر بین متغیرهای کارکردهای اوقات فراغت ورزشی و رفتارهای بزهکارانه گزارش شده است. همان گونه که مشاهده می شود، کلیه بارهای عاملی و مقادیر آماره (نسبت های بحرانی) مربوط به ارتباط بین متغیرهای تحقیق و گویه های آنها از مقادیر قابل قبولی برخوردار بوده و این شاخص ها نشان می دهند که متغیرهای مشاهده ای به خوبی انعکاسی از متغیرهای پنهان هستند.

شکل (۱) مدل معادلات ساختاری روابط بین کارکردهای اوقات فراغت ورزشی و بزهکاری در حالت استاندارد و آماره T

بحث و نتیجه گیری:

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش اوقات فراغت ورزشی در پیش بینی رفتارهای بزهکارانه دانش آموزان با رویکرد مدل سازی ساختاری بود. توجه به اوقات فراغت ورزشی برای دانش آموزان که یکی از گروه های هدف می باشند بر هیچ یک از اقسام جامعه پوشیده نیست و انجام این فعالیت ها در دوران مدرسه سبب مشارکت هرچه بیشتر نوجوانان در سنین بالاتر در جامعه می شود. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی و مدل سازی رابطه میان کارکردهای اوقات فراغت ورزشی و رفتارهای بزهکارانه در میان دانش آموزان مقطع متوسطه دوم استان لرستان انجام شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها و بررسی کیفیت مدل، حاوی یافته های عمیق و قابل توجهی است که در ادامه مورد بحث قرار می گیرد.

یافته های بخش استنباطی نشان می دهد که کارکردهای اوقات فراغت ورزشی تأثیر معنادار و تعیین کننده ای بر رفتارهای بزهکارانه دارد. مقدار آماره تی که بسیار بالاتر از حد بحرانی است و سطح معناداری (۰/۰۰۰) وجود این رابطه را در جامعه آماری تأیید می کند. ضریب مسیر محاسبه شده نشان دهنده این است که تغییرات در کیفیت و کارکرد فعالیت های ورزشی تأثیر زیادی بر رفتارهای بزهکارانه دارد. این اهمیت زمانی بیشتر می شود که به شاخص اندازه اثر توجه کنیم که نشان دهنده شدت اثر «بسیار قوی» است. این به این معناست که اوقات فراغت ورزشی یک متغیر حاشیه ای نیست، بلکه عاملی کلیدی

است که نادیده گرفتن آن در برنامه‌ریزی‌های تربیتی می‌تواند منجر به هدر رفتن بخش بزرگی از پتانسیل پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی شود.

یکی از نقاط قوت این پژوهش، قدرت بالای تبیین مدل است. ضریب تبیین محاسبه شده نشان می‌دهد حدود ۴۰ درصد از واریانس رفتارهای بزهکارانه دانش‌آموزان به‌طور مستقیم توسط مؤلفه‌های اوقات فراغت ورزشی (شامل تصمیم‌گیری، خودآگاهی، آگاهی از فراغت و روابط اجتماعی) پیش‌بینی و کنترل می‌شود. نزدیکی ضریب تبیین اصلاح‌شده به ضریب تبیین اصلی نیز حاکی از کفایت متغیرهای مدل‌سازی و قابلیت تعمیم بالای نتایج پژوهش است.

اعتبار یافته‌ها به کیفیت ابزار و مدل اندازه‌گیری وابسته است. نتایج نشان می‌دهد که همه شاخص‌های پایایی (آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی) برای هر دو سازه و میانگین واریانس استخراج شده تأیید می‌کند، پرسشنامه‌ها به دقت مفاهیم را سنجیده‌اند. نکته متمایز این پژوهش، بررسی روایی افتراقی با شاخص HTMT است. مقدار این شاخص نشان‌دهنده تفکیک کامل سازه «کارکردهای اوقات فراغت» و «رفتارهای بزهکارانه» در ذهن پاسخگویان و عدم هم‌پوشانی مفهومی است.

بررسی شاخص تورش واریانس نشان داد که تمامی مقادیر کمتر از ۳ است. این یافته تأیید می‌کند که بین ابعاد مختلف پرسشنامه (مانند دوستان ناباب، ناکامی، عدم پیوند عاطفی و...) هم‌خطی مزاحم وجود ندارد و هر مؤلفه اطلاعات مستقلی را به مدل اضافه کرده است. در نهایت، شاخص برازش کلی مدل، مهر تأییدی بر صحت کلی پژوهش است. براساس اعداد و ارقام به دست آمده می‌توان با اطمینان گفت که مدل نظری تدوین‌شده توسط محقق، انطباق بسیار خوبی با داده‌های تجربی گردآوری‌شده از ۷۰ هزار دانش‌آموز جامعه آماری (و نمونه ۴۳۱ نفری) دارد و روابط ترسیم شده صرفاً تئوریک نیستند، بلکه بازتاب‌دهنده واقعیت میدانی می‌باشند.

بر این اساس، مجموع یافته‌های آماری (اثرگذاری قوی، تبیین ۴۰ درصدی و برازش مطلوب مدل) نشان می‌دهد که کارکردهای اوقات فراغت ورزشی می‌تواند به عنوان یک استراتژی مداخله‌ای کارآمد عمل کند. مؤلفه‌هایی نظیر «کارکرد آگاهی از فراغت»، «کارکرد خودآگاهی»، «روابط اجتماعی» و «تصمیم‌گیری» و ... که در دل فعالیت‌های ورزشی نهفته‌اند، مکانیزمی را ایجاد می‌کنند که در مقابل عوامل خطرزای بزهکاری (مانند دوستان ناباب و ناکامی) ایستادگی کرده و احتمال بروز رفتار بزهکارانه را کاهش می‌دهند.

به طور خاص، بر اساس نتایج در رابطه با متغیر کارکردهای اوقات فراغت ورزشی یافته‌ها نشان داد که به ترتیب مؤلفه‌های کارکرد آگاهی از فراغت، کارکرد خودآگاهی، کارکرد تصمیم‌گیری و کارکرد روابط اجتماعی به عنوان عوامل مؤثر بر کارکرد اوقات فراغت ورزشی هستند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات نیکلایک (۲۰۲۰)، الیوت^۱ و همکاران (۲۰۱۹) همسو می‌باشد. در رابطه با کارکرد آگاهی از فراغت، کم و همکاران (۱۳۹۴) بیان داشته‌اند که آگاهی از فراغت به این معنی است که فرد می‌داند که فراغت چیست و از علایق فراغتی خود اطلاع دارد. همچنین کسی که این مهارت را دارد انواع تجربه‌های فراغتی را شناسایی می‌کند و اوقات فراغت را با زندگی خود مرتبط می‌داند. این فرد از ارتباط اوقات فراغت با تار و پود جامعه آگاه است و آن را با سبک زندگی خود مرتبط می‌داند. همچنین از دانش و تجربه خود در زمینه‌ی اوقات فراغت استفاده می‌کند تا از طریق فعالیت‌های اوقات فراغت کیفیت زندگی خود را بهبود بخشد. همانگونه که از نتایج این تحقیق مشخص است افراد مورد بررسی در این تحقیق با گویه‌های مبحث آگاهی بیشترین موافقت را داشته‌اند. یعنی از آنچه در اوقات فراغت خود انجام می‌دهند لذت می‌برند، به موفقیت خود ایمان دارند و احساس می‌کنند توانایی‌هایشان از نظر فیزیکی و روابط اجتماعی

1. Elliott

و دوری از کسالت و ملالت افزایش یافته است. همچنین به کسب دانش بیشتر در زمینه‌ی اوقات فراغت تمایل دارند. با توجه به این که دانشجویان از افسار تحصیل کرده جامعه هستند پس اثبات آگاهی ایشان در زمینه فراغت دور از انتظار نبود. از سو دیگر در رابطه با کارکرد خودآگاهی می‌توان بیان داشت خودآگاهی توانایی شناخت خود و آگاهی از خصوصیات، نقاط ضعف و قوت، خواسته‌ها، ترس‌ها و انزجارها است (نیکلایک، ۲۰۲۰). کارکرد خودآگاهی به‌عنوان تمایل اشخاص برای توجه کردن افراد به سمت بیرون یا درون معرفی می‌شود. دانش آموزان مورد مطالعه به ارزیابی از خود اعتقاد دارند و فعالیت‌های اوقات فراغت ورزشی خود را به‌دقت مورد مطالعه قرار می‌دهند. همچنین به نظر دیگران در خصوص خود اهمیت می‌دهند. عاملی که در این بین می‌تواند خاصیت بازدارنده داشته باشد، اضطراب اجتماعی است، یعنی، ترس دایمی و مشخص از یک یا چند موقعیت اجتماعی یا عملکردی که فرد احساس می‌کند در معرض افراد ناآشنا یا موشکافی احتمالی از سوی دیگران قرار گرفته و تحقیر یا شرمسار خواهد شد (مان^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). این مفهوم حوزه نسبتاً جدیدی در تحقیقات علوم ورزشی و روان‌شناسی ورزشی محسوب می‌شود، اما علاقه و توجه بسیاری را به خود جلب کرده است. برای مثال ارتباط اضطراب بدنی اجتماعی با انگیزه و رفتار ورزشی، انگیزه مشارکت، انگیزه لاغری، کمال‌گرایی، پراشتهایی روانی و ناراضی‌تی از شکل بدن بارها بررسی شده است. الیوت و همکاران (۲۰۱۹) بیان داشتند، کارکردهای اجتماعی مجموعه رفتارهای فراگرفته قابل قبولی است که فرد را قادر می‌سازد با دیگران رابطه مؤثر داشته و از عکس‌العمل‌های نامعقول اجتماعی خودداری کند. برخورداری از کارکردهای اجتماعی و ارتباطات ثمربخش برای داشتن عملکردی موفق در زندگی ضروری است. کارکردهای اجتماعی از فرهنگ و گروه‌های اجتماعی که فرد در ارتباط با آن‌ها قرار دارد تأثیر پذیرفته و میزان برخورداری از این کارکردها در سلامت رفتاری و اجتماعی افراد نقش بسزایی را ایفا می‌نماید. از این‌رو شاید بتوان گفت که بر طبق این پژوهش افرادی که دارای کارکرد اجتماعی بالایی هستند در خصوص مشکلاتی که خود یا دیگران دارند در اوقات فراغت ورزشی صحبت می‌کنند و چه بسا در صورت امکان در جهت حل آن‌ها قدم بردارند. این افراد احساسات دیگران را هنگام فعالیت‌های ورزشی درک می‌کنند و در زمانی که دیگران شاد یا غمگین هستند واکنش‌های مناسبی نشان می‌دهند. تشویق دیگران به فعالیت ورزشی و همچنین علاقه به مورد تشویق قرار گرفتن از دیگر صفات ایشان است. همچنین زمانی که حادثه‌ای برای دیگران پیش می‌آید ناراحت و پریشان می‌شوند. افراد با روابط اجتماعی بالا در برخورد اول به خوبی خود را معرفی می‌نمایند.

در رابطه با کارکرد تصمیم‌گیری بهرامی و همکاران (۱۳۹۲) بیان داشتند در کارکرد تصمیم‌گیری به افراد می‌آموزند که چگونه تصمیم‌گیری درست و منطقی داشته باشند، ابراز وجود کنند، نظریات و خواسته‌های خود را مطرح کنند و پاسخ قاطعانه به درخواست‌های دیگران بدهند. همچنین کم و همکاران (۱۳۹۴) عنوان داشته‌اند که با اجرای آموزش‌های مناسب می‌توان کارکرد تصمیم‌گیری افراد را افزایش داد، این تحقیق‌ها همسو با تحقیق حاضر بود.

با این حال کارکرد روابط اجتماعی رتبه آخر را در این تحقیق کسب نموده است. لذا می‌توان بیان داشت فردی که دارای این کارکرد است توان ارتباط منطقی با دیگران برای اوقات فراغت خود را دارد. همچنین واجد سلامت رفتاری و اجتماعی بالایی می‌باشد. با این توصیف ضعف در کارکرد روابط اجتماعی باعث ضعف در حل مشکلات خود و دیگران و نهایتاً باعث عدم اجرا یا اجرای بی‌نظم و نامناسب اوقات فراغت ورزشی می‌شود.

1. Mann

در ادامه نتایج تحقیق در ارتباط با عوامل تعیین کننده بزهکاری می‌توان به مؤلفه‌های، دوستان ناباب، پیوند عاطفی میان والدین و فرزندان، شرایط اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی، عدم پایبندی مذهبی، سختگیری بیش از حد والدین و ناکامی به ترتیب اولویت های اول تا ششم را تبیین رفتارهای بزهکارانه دانش آموزان بزهکاری دارد. بر طبق نتایج به دست آمده دوستان ناباب از مهمترین عواملی است که باعث بروز بزهکاری نوجوانان می‌شود. این نتایج با تحقیقات نیکلایک (۲۰۲۰)، سمیعان (۱۳۹۶)، جهانتاب (۱۳۹۳)، صادقی فرد (۲۰۱۰) همسو می‌باشد. دوستان ناباب به این معناست که رفقای ناسالم از طریق تلقینات و وسوسه‌های خود می‌توانند موجبات انحرافات اخلاقی و ارتکاب اعمال ضد اجتماعی را در کودکان و نوجوانان هم سن و سال خود فراهم آورند. بنابراین هرچه اطفال و نوجوانان دوستان ناباب بیشتری داشته باشند و معاشرت آنها با چنین افرادی بیشتر باشد احتمال این که به بزهکاری سوق داده شوند بیشتر است.

کارکرد آگاهی از فراغت تأثیر مثبت و معنی داری بر بزهکاری داشته است. در این راستا کم و همکاران، (۱۳۹۴) بیان داشتند کارکرد آگاهی از فراغت به این معنی است که فرد می‌داند که فراغت چیست و از علایق فراغتی خود اطلاع دارد. همچنین کسی که این کارکرد را دارد انواع تجربه‌های فراغتی را شناسایی می‌کند و اوقات فراغت را با زندگی خود مرتبط می‌داند. این فرد از ارتباط اوقات فراغت با تار و پود جامعه آگاه است و آن را با سبک زندگی خود مرتبط می‌داند. همچنین از دانش و تجربه خود در زمینه اوقات فراغت استفاده می‌کنند تا از طریق فعالیت‌های اوقات فراغت کیفیت زندگی خود را بهبود بخشند. لذا شاید بتوان بیان داشت که فعالیت‌های اوقات فراغت باید منجر به لذت بردن فرد شود. در واقع لذت بردن از فعالیت‌های اوقات فراغت یکی از مهمترین عوامل در توسعه اوقات فراغت ورزشی است و چنانچه فرد از فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت خود لذتی نبرد، این فعالیت‌ها تداوم نخواهند داشت. انتخاب نوع فعالیت‌های ورزشی در اوقات فراغت باید براساس علایق فرد صورت گیرد و محیط به گونه‌ای باشد که شخص از فعالیت‌های خود لذت ببرد. خواجه نوری و هاشمی‌نیا (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان رابطه اوقات فراغت و بزهکاری نمونه مورد مطالعه: دانش آموزان دبیرستانی شیراز، بیان داشته‌اند، ورزش‌های غیر رقابتی حاضر بعضاً با فرهنگ عمومی حاکم در کشور هماهنگ نیستند و محصول فرهنگ جهانی می‌باشند. ورزش‌هایی همچون بدن سازی، تمرین یوگا، حرکات آیروبیک، استفاده از وسایل کاهش سایز، پیاده‌روی‌های عمومی در پارک‌ها، حاشیه خیابان‌ها در جامعه شهری به شدت در حال رواج است و این خود نتیجه دگرگونی در رفتارهای عینی و ذهنی جوانان است. به طور کلی کارکردهای اوقات فراغت ورزشی منجر به بهبود شرایط اقتصادی- فرهنگی و اجتماعی، افزایش پایبندی مذهبی، تقویت پیوند عاطفی والدین با نوجوان و کاهش ناکامی می‌گردد. در این بین با عنایت به افزایش دوستان ناباب در کنار کارکردهای اوقات فراغت ورزشی چنانچه توجه و دقت در فراگیری این کارکردها وجود نداشته باشد می‌تواند اثراتی منفی به دنبال داشته باشد، بنابراین هرچه دانش آموزان، دوستان ناباب بیشتری داشته باشند و معاشرت آنها با چنین افرادی بیشتر باشد احتمال این که به بزهکاری سوق داده شوند بیشتر است. از این رو به والدین توصیه اکید می‌شود نسبت به انتخاب و معاشرت فرزندان خود با همسالانشان توجه ویژه‌ای معطوف دارند. لذا با شناخت عواملی که سبب وقوع جرایم و بزهکاری می‌شود، می‌توان اقدامات عملی مناسب را جهت کاهش و حذف جرایم انجام داد.

البته با توجه به اینکه پژوهش حاضر محدود به جامعه آماری دانش آموزان مقطع متوسطه دوم در استان لرستان بوده است و تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در استان‌های مختلف کشور وجود دارد، تعمیم نتایج این پژوهش به سایر مناطق جغرافیایی و فرهنگ‌های متفاوت باید با احتیاط صورت گیرد. نکته دیگر اینکه نمونه‌گیری از دانش آموزان مشغول به تحصیل انجام شده است. این در حالی است که بخشی از نوجوانان بزهکار ممکن است ترک تحصیل کرده یا از مدرسه اخراج شده باشند. بنابراین، نتایج ممکن است وضعیت نوجوانان خارج از سیستم آموزشی را به‌طور کامل پوشش ندهد. بنابراین پیشنهاد

می‌گردد که پژوهشگران در مطالعات آینده موضوع این پژوهش را در استان‌های دیگر یا روی دانش‌آموزان ترک تحصیل کرده یا از مدرسه اخراج شده نیز انجام دهند.

تشکر و قدردانی:

بدین وسیله، نویسندگان مقاله مراتب سپاس و قدردانی خود را از کلیه کسانی که در انجام این مطالعه همکاری نمودند، به عمل می‌آورند.

منابع:

- بهرامی، فرزانه؛ معاضدیان، آمنه؛ حسینی المدنی، سید علی. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش مهارت حل مسئله و تصمیم‌گیری در کاهش نگرش مثبت معنادار به مواد افیونی، اعتیاد پژوهشی، ۷ (۲۵)، صص: ۵۷-۷۲.
- جلالی فراهانی مجید. (۱۳۹۳). مدیریت اوقات فراغت و ورزش‌های تفریحی، چاپ هشتم، موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران.
- جهانتاب، محمد (۱۳۹۴). دوستان بد و اعتیاد نوجوانان. فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد ۴، صص: ۶۳-۷۸.
- خواجه نوری، بیژن؛ هاشمی نیا، فاطمه. (۱۳۸۹). رابطه اوقات فراغت و بزهکاری نمونه مورد مطالعه: دانش‌آموزان دبیرستانی شیراز، نشریه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، ۷ (۱)، صص: ۳۱-۵۸.
- سلطانی، ایرج. مهرانفر، ابراهیم (۱۳۹۴). بررسی تأثیر ابعاد مخلوط بازاریابی اجتماعی بر پیشگیری از مصرف مواد مخدر؛ مطالعه موردی: دانش‌آموزان پسر دبیرستانی استان اصفهان، تحقیقات استراتژیک در مورد امنیت اجتماعی و نظم ۱۲، صص: ۴۷-۶۰.
- سمیعیان، عصمت. (۱۳۹۶). بررسی جرم‌شناسی نقش دوستان و همسالان و محیط زندگی بر بزهکاری در پسران و نوجوانان زیر ۱۸ سال در استان اصفهان، اولین کنفرانس تحقیقاتی در فقه، حقوق و علوم اسلامی.
- رستمی، نیر. راد، فیروز. (۱۳۹۲). بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای نابهنجار: مطالعه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر اهر، مطالعات جامعه‌شناسی، ۶ (۲۰)، صص: ۵۵-۷۵.
- کم، عبدالحمید. کرمی، مرتضی. امین خندقی، مقصود. مشهدی، علی. (۱۳۹۴). تأثیر برنامه‌های درسی اوقات فراغت بر مهارت‌های اوقات فراغت دانش‌آموزان پسر دبیرستانی مشهد، پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۱۲ (۱۹)، صص: ۱۲۸-۱۴۱.
- لطفی، اسماء. (۱۴۰۰). پیشگیری از بزهکاری اطفال و نوجوانان در حقوق ایران، پژوهش و مطالعات علوم اسلامی، سال ۴، شماره ۳۹، صص: ۴۴-۵۵.

محمدی، محمد. دیمه کار حقیقی، فرزانه. (۱۴۰۳). رفتارهای خارج از قاعده دانش‌آموزان در نظام آموزش و پرورش - مدل فراترکیب نظریه‌ساز، جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۵ (۴)، صص: ۱۲۱-۱۵۸.

[10.22108/JAS.2024.141716.2518](https://doi.org/10.22108/JAS.2024.141716.2518)

یکتاپرست، مدینه. اسعدی، سمانه. رحیمی، مهدی. حق‌شناس، مهتاب. (۱۴۰۲). تحول مفهوم مسئولیت‌پذیری از دوره نوجوانی تا بزرگسالی در حال پیدایش: با نگاهی به سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده، تداوم و تغییر اجتماعی، ۲ (۲)، صص: ۲۴۹-۲۶۶.

[10.22034/JSCC.2023.19098.1045](https://doi.org/10.22034/JSCC.2023.19098.1045)

- Breining, S., Doyle, J., Figlio, D. N., Karbownik, K., & Roth, J. (2020). Birth order and delinquency: Evidence from Denmark and Florida. *Journal of Labor Economics*, 38(1), 95-142.
- Elliott, S. N., Hwang, Y. S., & Wang, J. (2019). Teachers' ratings of social skills and problem behaviors as concurrent predictors of students' bullying behavior. *Journal of applied developmental psychology*, 60, 119-126. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2018.12.005>
- Humbert, M. L., Chad, K. E., Spink, K. S., Muhajarine, N., Anderson, K. D., Bruner, M. W., & Gryba, C. R. (2006). Factors that influence physical activity participation among high-and low-SES youth. *Qualitative health research*, 16(4), 467-483. [doi: 10.1177/1049732305286051](https://doi.org/10.1177/1049732305286051).
- Huesmann, L.R., Eron, L.B. (2017). Childhood Aggression and Adult Criminality, Facts, Frameworks, and Forecasts. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203792452-8/childhood-aggression-adult-criminality-rowell-huesmann-leonard-eron>
- Mann, Frank.D., Kretsch, N., Tackett, J.L., Harden, K.P., Tucker-Drob, E, M. (2015). Person and environment interactions on adolescent delinquency: Sensation seeking, peerdeviance and parental monitoring." *Journal of Personality and Individual Differences*, 76, 129-134. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.055>
- M. E. van der Sluys, J. Zijlmans, J. C. F. Ket, R. Marhe, A. Popma, E. J. A. Scherder, P. H. van der Laan. (2024). The efficacy of physical activity interventions in reducing antisocial behavior: a meta-analytic review, *Journal of Experimental Criminology*, 20, 347-373. <https://doi.org/10.1007/s11292-022-09536-8>
- Nisar, M., Ullah, Sh., Ali, M., Alam, S. (2015). Juvenile Delinquency: The Influence of Family, Peer and Economic Factors on Juvenile Delinquents, *Applied Science Reports*, 9(1), 37-48. [DOI: 10.15192/PSCP.ASR.2015.9.1.3748](https://doi.org/10.15192/PSCP.ASR.2015.9.1.3748)
- Nyklíček, I. (2020). Aspects of self-awareness in meditators and meditation-naïve participants: Self-report versus task performance. *Mindfulness*, 11, 1028-1037. <https://doi.org/10.1007/s12671-020-01318-5>
- Özgen, C. Balci, V. (2015). Recreational Activities in Crime Prevention and Reduction, the *Online Journal of Recreation and Sport*, 4(1), 20-26.
- Parichehreh Teroujeni, M., Sotodehasl, N., Makvand Hosseini, Sh. (2024). Social Vitality and Its Influencing Factors (Case Study: Primary Schools in Behshahr), *Iranian Journal of Neurodevelopmental Disorders*, 3(1),136-144. <https://doi.org/10.61838/kman.jnidd.3.1.15>
- Sadeghi-Fard, Mehdi (2010). "Social factors affecting the tendency of adolescents and young boys to delinquency and strategies to prevent it." *Crime Prevention Studies* 16: 85-114
- Thompson, A. M., Humbert, M. L., & Mirwald, R. L. (2003). A longitudinal study of the impact of childhood and adolescent physical activity experiences on adult physical activity perceptions and behaviors. *Qualitative Health Research*, 13(3), 358-377.

The role of leisure sports in predicting delinquent behaviors of students using a structural modeling approach

Javad Paziresh*¹, Fatemeh Naderian², Farshid Karami³

1. Lecturer in the Department of Sports Sciences, Lorestan University of Applied Sciences, Lorestan, Iran

2. Lecturer in the Department of Sport Sciences, Shahreza Azad University, Shahreza, Iran

3. PHD of Sports Management, yasooj Azad University, yasooj, Iran

Abstract:

Student delinquency, as a social harm, has always been a serious concern for the educational system and families. The purpose of this study was to investigate the role and impact of sports leisure functions on predicting delinquent behaviors among upper secondary school students in Lorestan province.

In terms of objective, this study was applied, and in terms of nature, it is a descriptive-correlational research based on Structural Equation Modeling (SEM). The statistical population comprised all upper secondary school students in Lorestan province (approximately 70,000 individuals), from which 431 students were selected using stratified random sampling. Data were collected using two standard questionnaires: "Sports Leisure Functions" and "Delinquent Behaviors." Their validity and reliability were confirmed using Cronbach's alpha, composite reliability, and discriminant validity indices. Data analysis was performed using SPSS and SmartPLS software. The results indicated that sports leisure functions have a significant and strong effect on delinquent behaviors (Path Coefficient = 0.634; t-value = 14.490). Approximately 40% of the variance in delinquent behaviors is explained by the sports leisure variable ($R^2 = 0.402$). Furthermore, the effect size index ($f^2 = 0.672$) indicates a high intensity of impact, and the SRMR index of 0.074 demonstrates the desirable fit of the research model. The findings suggest that sports activities and their functions (such as self-awareness and social relationships) are not merely a pastime but are considered a determining factor in reducing the tendency toward social anomalies. Therefore, focusing on the enrichment of sports leisure time can be employed as an effective preventive strategy in schools.

Keywords: Sports Leisure Functions, Delinquent Behaviors, Students, Structural Equation Modeling (SEM).

* Correspondence: j.paziresh@gmail.com